

Formális módszerek (VIMIMA07)	2019/2020. tanév II. félév					2020. április 7.
PZH1 Első zárthelyi dolgozat pótlása	1.	2.	3.	4.	5.	Összesen
Minden feladatot külön oldalon kezdjen! Minden oldalra írja fel nevét és Neptun-kódját!	7 pont	5 pont	5 pont	6 pont	12 pont	35 pont

1. Elméleti kérdések (7 pont)

- 1.1. Írja le az alábbi állításokról, hogy *igaz*, *hamis*, vagy *nem eldönthető* (az, hogy igaz vagy hamis).
- A. Kripke tranzíciós rendszer (KTS) modellek esetén az állapotátmenetekhez őrfeltétel is rendelhető, és az állapotátmenet csak akkor hajtható végre, ha az őrfeltétel igaz.
- B. A tabló módszerrel csak olyan ellenpéldát tudunk megtalálni, ami nem ciklikus végrehajtást jelent a modellben.
- C. Egy logikai függvényhez tartozó bináris döntési fa mindig több csomópontot tartalmaz, mint a függvény ROBDD-je.
- 1.2. Rajzolja fel azt a *lehető legkevesebb* címkézett állapotot tartalmazó állapotsorozatot, amin nem teljesül az $X Q$ tulajdonság, de teljesül a $P U Q$ és az $X F(P \wedge Q)$ temporális logikai tulajdonság.
- 1.3. Írjon fel egy olyan temporális logikai kifejezést, ami szintaktikailag helyes CTL kifejezés, de nem helyes kifejezés az A útvonal kvantorral kiterjesztett PLTL esetén.

3 pont

3 pont

1 pont

Megoldás:

1.1

A: Hamis. KTS-ben nem rendelhető őrfeltétel az állapotátmenetekhez.

B: Hamis. A tabló módszerrel ciklikus ellenpélda is található (pl. az U operátor esetén).

C: Hamis. Lehetséges olyan eset, amikor a bináris döntési fa és az ROBDD azonos számú csomópontot tartalmaznak (pl. az $f(x)=x$, vagy az $f(x,y) = x \leftrightarrow y$ logikai függvény esete).

1.2:

1.3:

Sokféle ilyen kifejezés lehetséges.

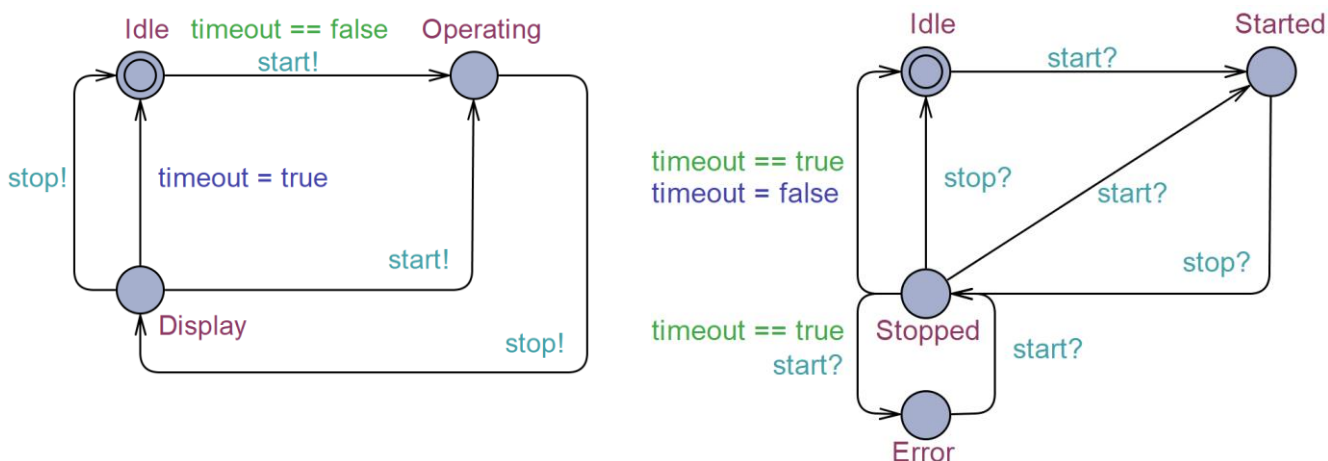
Pl. azok a szintaktikailag helyes CTL kifejezések, amelyek tartalmazzák az EX, EF, EG, EU temporális operátorok valamelyikét, vagy amelyek több CTL temporális operátort tartalmaznak.

2. Modellezés (5 pont)

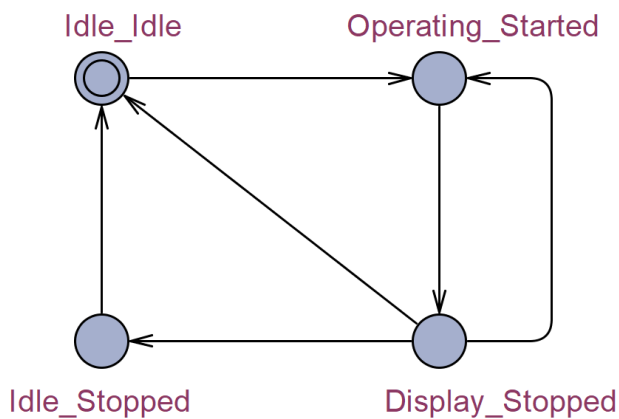
Az alábbi ábrákon látható két (az UPPAAL eszközben modellezett) automata, ezek egy digitális stopperóra vezérlőjének állapotait (*Idle*, *Operating* és *Display*), és a számláló állapotait (*Idle*, *Started*, *Stopped* és *Error*) modellezik. Az automaták egy logikai változót (*bool timeout*), és két csatornát (*chan start* és *chan stop*) használnak. A logikai változó kezdetben hamisra van állítva. Figyeljen arra, hogy őrfeltételekben „= =” szerepel, míg értékadásokban „= ”.

2.1. Készítse el a két automata együtteseként tekintett *teljes rendszer* Kripke-struktúra modelljét, a vezérlő és a számláló lehetséges állapotkombinációit és a közöttük lévő átmeneteket felvéve. A Kripke-struktúra minden állapotát címkézze meg azzal, hogy a vezérlő és a számláló mely állapotait reprezentálja (a címkékben használhatja az állapotok neveinek kezdőbetűit).

5 pont

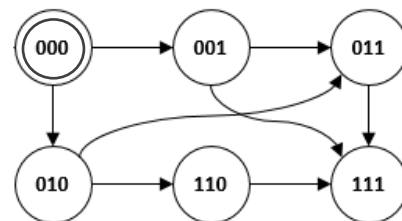

Megoldás:

3. Bináris döntési diagramok (5 pont)

Adott a jobb oldali ábrán látható Kripke-struktúra, melynek állapotai 3 biten, x, y, z változók segítségével vannak kódolva (tehát például a 000 kódolású kezdőállapot esetén sorban $x=0, y=0, z=0$).

3.1. Adja meg a Kripke-struktúra *kezdőállapotának*, valamint a kezdőállapotból induló $000 \rightarrow 001 \rightarrow 111$ *útvonalának* karakterisztikus függvényét!

2 pont

3.2. Ábrázolja a Kripke-struktúra *állapotainak halmazát* reprezentáló karakterisztikus függvényt ROBDD alakban! A változók sorrendezése legyen x, y, z !

3 pont

Megoldás:

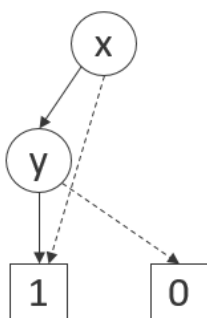
3.1:

$$C_{000} = \neg x \wedge \neg y \wedge \neg z$$

$$C_{000 \rightarrow 001 \rightarrow 111} = (\neg x \wedge \neg y \wedge \neg z) \wedge (\neg x' \wedge \neg y' \wedge z') \wedge (x'' \wedge y'' \wedge z'')$$

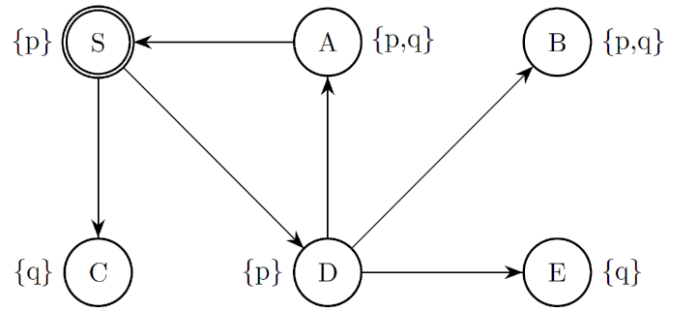
3.2:

Az ROBDD (megkapható a bináris döntési fa felírásával, majd az azonos részfák összevonásával és a redundáns csomópontok redukálásával):

4. CTL modellellenőrzés (6 pont)

Adott a jobb oldali Kripke-struktúra az S kezdőállapottal és a megadott állapotcímkékkel.

- 4.1. A tanult iteratív állapotcímkézési eljárást végrehajtva ellenőrizze a modellen, hogy teljesül-e a kezdőállapotból az alábbi CTL kifejezés: $A ((EX p) U q)$. Az iteráció minden lépéséhez adja meg a címkéző kifejezést és (felsorolással) a címkézett állapotok halmazát.

6 pont

Megoldás:

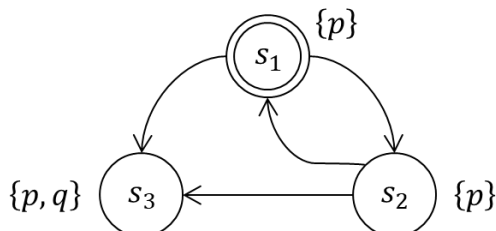
1. lépés: S, A, D állapotokra $EX p$ címke (van olyan közvetlen rákövetkezője, amin van p címke).
2. lépés: A, B, C, E állapotokra $A ((EX p) U q)$ címke (ahol van q címke).
3. lépés: D állapotra $A ((EX p) U q)$ címke (ahol már van $EX p$ címke és minden közvetlen rákövetkezőjén már van $A ((EX p) U q)$ címke).
4. lépés: S állapotra $A ((EX p) U q)$ címke (ahol már van $EX p$ címke és minden közvetlen rákövetkezőjén már van $A ((EX p) U q)$ címke). Az iterációnak vége.

A kifejezés teljesül a kezdőállapotban, mivel az S állapotban ott van az $A ((EX p) U q)$ címke.

5. LTL követelményformalizálás és ellenőrzés (12 pont)

Egy csevegőprogramban egy beszélgetést követhetünk *megfigyelőként* vagy *résztevőként*, illetve *távol* maradhatunk. A csevegés közben üzeneteket *írhatunk*, *olvashatunk*, illetve *figyelmeztetést* kaphatunk. Időegységenként rögzítjük ezeket a jellemzőket. Formalizálja LTL operátorok és az előbbieken szereplő dőlt betűs atomi kijelentések segítségével az alábbi három követelményt, amelyek a rendszer viselkedésére minden esetben (folyamatosan) vonatkoznak:

- 5.1. Ha *résztevők* vagyunk egy beszélgetésben, és *figyelmeztetés* érkezik, akkor legfeljebb két időegységen belül *írunk* egy választ. 2 pont
- 5.2. Sem üzeneteket nem tudunk *írni*, sem *figyelmeztetést* nem kapunk addig, amíg *résztevőként* nem csatlakozunk. 2 pont
- 5.3. Aki *megfigyelő*, az előbb-utóbb *távol* marad a beszélgetéstől. 2 pont
- 5.4. Tabló módszerrel ellenőrizze a lenti Kripke-struktúrán (amelynek kezdőállapota s_1) a $\neg(p \text{ U } q)$ követelmény teljesülését! Ha a követelmény nem teljesül, adjon meg a *tabló alapján* egy ellenpéldát is. 6 pont

Megoldás:

5.1: $G ((résztevő \wedge figyelmeztetés) \rightarrow (X \text{ ír} \vee XX \text{ ír}))$

5.2: $G ((\neg \text{ír} \wedge \neg \text{figyelmeztetés}) \text{ U résztvevő})$

5.3: $G (\text{megfigyelő} \rightarrow F \text{ távol})$

5.4: A $p \text{ U } q$ kifejezés tablójának építése szükséges az s_1 állapotból. Ellenpélda: s_1, s_3 vagy s_1, s_2, s_3 .

